

Uchwała Nr 1 /2017
Prezydium Rady Dialogu Społecznego w Rolnictwie
z dnia 28 lutego 2017 r.

w sprawie przyjęcia Stanowiska Rady Dialogu Społecznego w Rolnictwie w sprawie dokumentu z 23 stycznia 2017 r. „Wspólna Polityka Rolna po 2020 roku – polskie priorytety” przygotowanego w MRiRW.

Na podstawie §5 pkt 7 Zarządzenia Nr 11 Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 kwietnia 2016 r. w sprawie powołania Rady Dialogu Społecznego w Rolnictwie oraz § 4 pkt 5 Regulaminu funkcjonowania Rady Dialogu Społecznego w Rolnictwie, uchwala się co następuje:

§ 1.

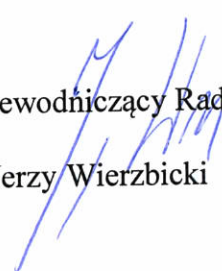
Prezydium Rady Dialogu Społecznego w Rolnictwie zatwierdza Stanowisko w sprawie dokumentu z 23 stycznia 2017 r. „Wspólna Polityka Rolna po 2020 roku – polskie priorytety” przygotowanego w MRiRW, stanowiące załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Zatwierdzone stanowisko staje się stanowiskiem Rady Dialogu Społecznego w Rolnictwie.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Jerzy Wierzbicki

**Stanowisko
Rady Dialogu Społecznego w Rolnictwie
z dnia 28 lutego 2017 r.
do dokumentu z 23 stycznia 2017 r.
„Wspólna Polityka Rolna po 2020 roku – polskie priorytety”
przygotowanego w MRiRW**

Uwagi ogólne

1. Dobrze, że projekt polskiego stanowiska został opracowany, bowiem dyskusja na forum unijnym nabiera coraz większej dynamiki i pojawia się coraz więcej konkretnych propozycji, głównie ze strony różnych podmiotów ze starych krajów członkowskich. Należy docenić i podziękować za stworzenie przedmiotowego dokumentu, gdyż po raz pierwszy następują uzgodnienia administracji i organizacji branżowych w tak istotnej sprawie.
2. Przedłożony dokument w zasadzie nie wnosi konkretnych rozwiązań, a raczej ma charakter ogólny i postulatywny.
3. W swej wymowie opowiada się praktycznie za utrzymaniem aktualnej WPR, z nieco innym rozłożeniem akcentów.
4. Takie podejście abstrahuje, choć w ograniczonym stopniu odnosi się, do obecnych diametralnie odmiennych uwarunkowań międzynarodowych i wewnętrznych w UE w stosunku do okresu tworzenia WPR na aktualny okres programowania. Wyraża się to między innymi w coraz większej niechęci płatników netto do wnoszenia składki na rzecz wspólnego budżetu, tendencji narodowościowych i protekcyjnych oraz wzmacniającej się orientacji do podziału na tzw. Unię dwóch prędkości.
5. W tej sytuacji postulat utrzymania „silnego” lub też zwiększenia budżetu UE na lata 2020+ jest trudną do spełnienia wizją, ale konieczną podstawą do wyjściowego stanowiska negocjacyjnego.
6. We wstępie dokumentu, wspomniano o „różnych propozycjach zmian” w trakcie prac na WPR. Warto byłoby sprecyzować jakich zmian to dotyczy.
7. Nie można dokładnie określić polskich priorytetów WPR po 2020 roku, uprzednio nie dokonawszy analizy jej skutków i wpływu na polskie rolnictwo i polską wieś w latach ubiegłych tj. 2005-2016, w tym zwłaszcza w zakresie: kształtowania się opłacalności produkcji oraz potencjału produkcji polskiego rolnictwa (analizy poszczególnych branż rolno-spożywczych).
8. Polskie priorytety wobec WPR po 2020 roku powinny wynikać z narodowych celów rozwoju polskiego rolnictwa i zmian jakości życia na obszarach wiejskich.

Uwagi szczegółowe

1. Na s.3 wspomina się o potrzebie silnej i sprawiedliwej WPR po 2020 roku. Rodzi się pytanie: jaka to ma być sprawiedliwa polityka? Wydaje się, że to pojęcie wymaga doprecyzowania w dokumencie.
2. W dwóch miejscach (na s. 2 i 3) dokument opowiada się za budżetem, który odzwierciedla dużą wartość dodaną WPR i jej cele publiczne. W przypisie autorzy wyjaśniają, że europejska wartość dodana to tylko koncepcja i że na tym poziomie nie istnieją żadne kryteria, a więc mierniki jej oceny. Jak się wydaje takie uzasadnianie swoich priorytetów nie jest zbyt adekwatne.
3. Na s. 2 i 3 dokument stwierdza, że budżet WPR jest fundamentem/gwarantem jednolitego rynku europejskiego (JRE). Czy na pewno? Przecież JRE to cztery swobody, czyli wolność przepływu osób (siły roboczej), kapitału, towarów i świadczenia usług. Czy do tego jest niezbędny silny budżet?

4. Na s. 3, wśród najważniejszych postulatów, w punkcie II., proponowana jest zmiana fragmentu: „bezpieczeństwo dostaw żywności o wysokiej jakości” na „bezpieczeństwo żywnościowe, w tym dostęp do żywności o wysokiej jakości”. W punkcie V., warto dodać następujący zapis: „WPR powinna przeciwdziałać praktykom protekcyjnym na Wspólnym Rynku UE”.
5. Jeżeli chodzi o niestabilność rynków światowych i otwarcia UE na konkurencję międzynarodową, proces ten wymusi zmiany na rynku rolnym UE w średnio i długoterminowej perspektywie, dlatego trzeba zadbać o instrumentarium wzmacniające naszą konkurencyjność na globalnych rynkach. Również na stronie 4., w punkcie 2. i akapicie odnośnie WPR jako gwaranta jednolitego rynku europejskiego, warto dodać na końcu następujące stwierdzenie „oraz narastającego w poszczególnych krajach UE zjawiska protekcyjnego rynkowego”. Z kolei na stronie 5. w akapicie odnoszącym się do wysokości budżetu WPR, warto zaproponować dodanie słowa „produktów” (produktów rolnych) oraz dodanie następującego zapisu: „i niekorzystnych dla producentów rolnych nożyc cen”.
6. Pisząc na s. 4/5 autorzy wskazują, że polskie doświadczenia wykazują, że WPR przyczynia się do niwelowania różnic wewnętrznych w rozwoju społeczno-gospodarczym i wsparcia rolnictwa. Należy zwrócić uwagę, że np. badania IRWiR PAN wskazują na pogłębianie się zróżnicowań w continuum centra rozwoju peryferia. A zróżnicowania wewnątrz województw są silniejsze niż pomiędzy województwami. Porównywanie większych agregatów powoduje spłaszczenie rzeczywiście występujących zróżnicowań poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego. Jednak naszym zdaniem bezdyskusyjnym jest, iż polska wieś zawdzięcza swój rozwój środkom z WPR. Silna WPR i odpowiednia alokacja środków pomocowych przyczynią się do niwelowania różnic w rozwoju społeczno-gospodarczym obszarów wiejskich.
7. Na s. 5 wyrażono pogląd o konieczności wyrównania stawek płatności bezpośrednich. Rada w pełni popiera to dążenie. Gdyby postulat ten był trudny do obrony, wydaje się, że można rozważyć, czy nie będzie bardziej efektywne, aby dążyć do wypracowania wspólnych kryteriów dla całej UE i zlikwidowania tzw. płatności historycznych. Za taką tezę przemawia fakt, że wielu czołowych analityków-ekonomistów rolnych (np. opiniotwórczy Alan Matthews – autor ekspertyz dla KE i Parlamentu Europejskiego, w tym współautor opracowania z końca 2016 r. pt. Research for Agri Committee – CAP Reform Post 2020 – Challenges for Agriculture) opowiada się negatywnie na temat takiego rozwiązania.
8. Na s. 5 wskazano, że *„wysokość budżetu WPR powinna uwzględniać szybko zmieniającą się sytuację sektora rolno-żywnościowego, w tym spadek cen rolnych, nierówny rozkład efektów (korzyści i strat) między państwami członkowskimi i sektorami gospodarki, wynikający z nowych umów handlowych zawieranych przez UE.”* Warto wskazać, że Komisja Europejska podczas negocjacji umów o wolnym handlu (FTA) z krajami spoza Wspólnoty (krajami trzecimi) powinna uwzględniać „wrażliwe produkty rolno-spożywcze”, tj. produkty mleczarskie czy mięso. Przykładem może być planowana umowa pomiędzy UE z Nową Zelandią (jednego z największych eksporterów produktów mleczarskich na świecie). Jednym z rozwiązań takiego problemu, może być wyłączenie „wrażliwych sektorów” z liberalizacji kwestii handlowych.
9. Odnośnie *wzrostu aktywności UE w ramach innych wspólnotowych polityk (s. 5.)*, przy wprowadzaniu zmian w zakresie polityki handlowej czy środowiskowo-klimatycznej, należy brać pod uwagę europejskie rolnictwo. Warto ocenić realne skutki wprowadzania regulacji, szczególnie w zakresie tych dwóch polityk na sytuację rolników i przetwórców w przyszłości.
10. Jeżeli chodzi o fragment dotyczący szerokiego zakresu instrumentów obecnej WPR, a także rozważanie kolejnej fundamentalnej zmiany WPR w czasie, kiedy obecne rozwiązania wciąż są wdrażane, należałoby uszczegółowić, czy opisany akapit dotyczy instrumentów finansowych? (bądź podejścia polegającego na powiązaniu wsparcia z planowanymi rezultatami?).

11. Na s. 7 poprawnie stwierdzono, że obecne ukształtowanie siatki bezpieczeństwa nie działa skutecznie. Poziom cen interwencyjnych na niektóre produkty spożywcze m.in. produkty mleczarskie, mięso znacznie odbiega od realiów rynkowych.
12. Proponuje się następującą zmianę brzmienia pierwszego odnośnika w pkt 7. (na stronie 7.): Należy zwiększyć zachęty do zwiększania udziału w rynku produktów wytwarzanych przez grupy i organizacje producentów, spółdzielnie oraz zwiększenie udziału w rynku przez spółdzielcze giełdy rolne, których właścicielami byłiby rolnicy. W ten sposób nasiliłoby się działanie efektu skali, czyli zwiększenia siły przetargowej wobec podmiotów skupowych i handlowych tak po stronie zbytu jak i zaopatrzenia w środki produkcji, co jest fundamentalne w sytuacji niekorzystnych nożyc cen. Obecnie przewidziane na ten cel wsparcie w przepisach dotyczących rozwoju obszarów wiejskich jest niewystarczające.
13. Również na s. 7, poruszono temat nieuczciwych praktyk handlowych w łańcuchu dostaw żywności. Nie do końca prawidłowo funkcjonujący łańcuch dostaw żywności jest problemem w całej Unii Europejskiej. Niektóre państwa już wprowadziły lub są na etapie wprowadzania rozwiązań eliminujących nieprawidłowości na poziomie krajowym (w tym Polska - ustawa o eliminowaniu nieuczciwych praktyk handlowych), natomiast warto byłoby zastanowić się również nad rozwiązaniem na poziomie Wspólnotowym. Pozycja rolników i przetwórców jest duża słabsza niż ma to miejsce w przypadku sieci handlowych. Prawidłowo funkcjonujący łańcuch rolno-spożywczy, to również korzyści dla konsumentów.
14. Od kilku już lat sektor rolno-spożywczy doświadcza coraz silniejszych wahań cenowych, a nawet tzw. „szoków” cenowych oraz występowania zjawiska nierównowagi pomiędzy popytem a podażą. Modyfikacje działań WPR po 2020, mogłyby opierać się na m.in. stworzeniu platform obrotu towarami rolno-spożywczymi oraz wykorzystywaniu instrumentów terminowych (pochodnych) w obrębie zarządzania ryzykiem. Niezbędne do realizacji tego celu byłyby szkolenia dla rolników oraz przetwórców w zakresie wykorzystania kontraktów terminowych. Warto również zwrócić uwagę na potrzebę działań, zachęcających rolników do korzystania z danych rynkowych, pochodzących z raportów Komisji Europejskiej czy krajowych instytucji, celem ich wykorzystywania w procesie podejmowania decyzji produkcyjnych i handlowych.
15. WPR po 2020 powinna uwzględniać także zwiększony budżet na promocję produktów rolno-spożywczych pochodzących z UE, w związku z nadwyżkami żywności i koniecznością ich lokowania na rynkach krajów trzecich. Wsparcie powinno uwzględniać zarówno promocję na jednolitym rynku europejskim oraz na rynkach krajów trzecich (spoza UE). Jeżeli chodzi o rynek unijny, wsparcie powinno odnosić się m.in. do wzrostu spożycia poprzez redystrybucję bonów żywnościowych wśród najbiedniejszych konsumentów (tzw. food stamps na wzór Farm Bill w USA) oraz informowania o zdrowotnych i odżywczych walorach tychże produktów. Jeżeli chodzi o promocję produktów z UE należy skupić się na kluczowych rynkach krajów trzecich, uwzględniając zmieniającą się sytuację w zakresie globalizacji, a także współfinansować efektywne kampanie zorientowane biznesowo, które będą informowały o wysokiej jakości i bezpieczeństwie produktów pochodzących z UE.
16. W odniesieniu do wniosku dot. rozwoju małych i średnich gospodarstw rodzinnych, należy zgodzić się, że WPR powinna wspierać ich rozwój oraz sytuację ekonomiczną, natomiast nie należy zapominać również o wspieraniu dużych gospodarstw. Należy konsultować przyszłość WPR, biorąc pod uwagę zdanie polskich rolników i mieszkańców polskich wsi. Niektóre działania w ramach WPR wymagają reformy. Przyszła WPR powinna premiować wzrost produkcji, a nie jej ograniczanie.
17. W stosunku do projektu dokumentu „Wspólna Polityka Rolna po 2020 roku – polskie priorytety” przygotowanego w MRiRW proponujemy wprowadzić jeszcze poniższe priorytety:
 - poprawianie jakości, bezpieczeństwa i zapewnienia autentyczności produktów rolno-spożywczych. Zapewnienie wysokiej jakości, bezpieczeństwa i autentyczności produktów

rolno-spożywczych w warunkach globalizacji, niwelowania i znacznego ograniczania wszelkich barier nabiera nowego znaczenia i staje się coraz bardziej ważnym aspektem oferty produktów rolno-spożywczych. Zwiększenie bezpieczeństwa, podwyższenie jakości i autentyczności produktów w sposób innowacyjny i systemowy pozwoli konkurować na rynkach światowych, w tym europejskich, krajowym producentom,

- produkty wysokiej jakości (owoce i warzywa oraz ich przetwory, a także pozostałe produkty rolno-spożywcze) z zapewnieniem innowacyjnego systemu identyfikowalności. Z uwagi na postępujący proces globalizacji i liberalizacji handlu, w tym produktów rolno-spożywczych, niezbędne jest podnoszenie konkurencyjności polskiego sektora rolno-spożywczego w wymiarze światowym, m.in. poprzez podnoszenie jakości i podążanie za ogólnosiwiatowymi trendami spożycia.
- programy propagujące zdrowe odżywianie, które działają w ramach WPR (m.in. dot. owoców i warzyw, mleka w szkole). Powyższe programy pełnią ważną rolę w kształtowaniu pozytywnych nawyków żywieniowych, szczególnie wśród dzieci i młodzieży, jak również mają duże znaczenie dla promocji zdrowego stylu życia oraz wzrostu spożycia w grupie społecznej - dzieci i młodzież. Programy te powinny być kontynuowane, z uwzględnieniem oceny skutków ich zmian wprowadzonych od roku 2017/2018.
- ograniczanie strat żywności. Marnotrawstwo i straty żywności są problemem globalnym. Szacuje się, że w Polsce marnuje się 9 mln ton żywności rocznie, co plasuje nasz kraj na piątej pozycji wśród krajów Unii Europejskiej (89 mln ton), tuż za Wielką Brytanią, Niemcami, Francją i Holandią. Jest to problem społeczny, gospodarczy, środowiskowy oraz etyczny dotyczący całego łańcucha żywnościowego „od pola do stołu”, tj. od produkcji pierwotnej do ostatecznej konsumpcji w gospodarstwach domowych.

Uwagi końcowe

1. Pomimo wielu uwag o krytycznym charakterze przedstawiony dokument należy postrzegać jako dobry wstęp do intensywnej dyskusji na różnych forach w szerokim partnerstwie z bezpośrednimi interesariuszami przyszłej WPR, a w tym także z podatnikami i konsumentami.

Przewodniczący Rady
Jerzy Wierzbicki